

Zadružno preduzeće za lov, preradu i promet ribe „Dojransko jezero“

Uskoro se mavršavaju 15 godina uspešnog rada zadružnog preduzeća »Dojransko jezero« iz Novog Dojrana, koje je prerasló iz nekadašnje ribarske zadruge. Na Dojranskom jezeru, koje je jedno od najbogatijih jezera ne samo kod nas već i u svetu uopšte, još u bivšoj Jugoslaviji bila je formirana ribarska zadruga (1932. godine) kao jedinstvena organizacija za eksploataciju jezera. Pokušaje udruživanja ribara, doduše, srećemo i ranije, pre prvog svetskog rata, u tako zvanim »snafskim udruženjima«, ali pravi oblik zadružnog udruživanja ostvaren je 1945. godine, potpunom kolektivizacijom svih sredstava proizvodnje. Od ovog perioda ribarska zadruga na jezeru je radila bez ikakvih gubitaka, a prentom u Zadružno preduzeće znatno je uspela da poveća ne samo fond osnovnih sredstava, već i ukupni dohodak preduzeća. Tako, ako se poslužimo indeksnim vrednostima i fond osnovnih sredstava u 1957. godini, kada je preduzeće bilo formirano, označimo sa 100, u 1968. godini ovaj indeks je bio 1313, odnosno, ako je indeks ukupnog prihoda u 1957. godini 100, u 1968. godini iznosio je 311. Znatan porast se vidi i u ličnom dohotku, koji je 1957. godine bio 150 dinara, a u 1968. godini 828 dinara.

Ovim pokazateljima bi bila suviše blede ocrtana aktivnost preduzeća u proteklom petnaestogodišnjem periodu. Imajući pred sobom jasnu orijentaciju, koja je i programski bila zacrtana, preduzeće je postavilo sebi zadatak da otpočne radom ka rešavanju mnogih vitalnih problema, među kojima su i sledeći:

- Repopulacija i očuvanje ribljeg fonda u jezeru,
- Usavršavanje tehnike ribolova,
- Povećanje produktivnosti i smanjenje troškova proizvodnje, i
- Usavršavanje i proširenje prometa i prerade ribe.

U realizaciji ovako postavljenih zadataka preduzeće se je pravilno orijentisalo i stupilo u tesni kontakt i saradnju sa Zavodom za ribarstvo SR Makedonije, koji je preko svoje laboratorije na Dojranu, aktivno surađivao na izvršenju ovih zacrtanih zadataka. Razume se, preduzeće je, izdvajajući znatne iznose materijalnih sredstava u Fond za unapređenje ribarstva, potpomagalo sve napore i delatnost Zavoda, što je u celini dalo i plodne rezultate.

Za populaciju i očuvanje ribljeg fonda, napori preduzeća bili su u prvom redu ka podizanju nivoa saznanja ribara za neprekidnu brigu i uključivanje svih ribara u zajedničke akcije, čiji je krajnji cilj bio zaštita i očuvanje ribljeg fonda u jezeru. Ovo u toliko pre, što je jezero podeljeno državnom granicom na dva dela, te je svaki poduhvat na našoj strani za očuvanje fonda bio osuđivan i prikazivan primerom da se na suprotnoj strani u susednoj državi ništa na ovom polju ne preduzima i ne radi. Podizajući saznanje ribara, kao kolektivnog gospodara jezera, preduzeće je moglo pristupiti programu širih biomerâ za repopulaciju i očuvanje ribljeg fonda u jezeru. U ovu svrhu preduzeće je najprije otpočelo na rešavanju problema opadanja populacije šarana u jezeru i obnove njegove populacije. Angažovan je Zavod za ribarstvo SR Makedonije, koji je izgradio malo mrestilište u neposrednoj blizini jezera. Na ovom mrestilištu Zavod u saradnji sa preduzećem otpočeo je sa veštačkim razmnažanjem i odgojem mlada šarana, sa ciljem poribljavanja jezera. Od 1960. godine svake godine je unosen priličan broj ličinki šarana, koje su dobivane od matičnog materijala poreklom iz samog jezera. Međutim, neadekvatni rezultati napora poribljavanja, kao i slabiji rezultati u proizvodnji i porastu mlada šarana dobivenog iz jezera s jedne strane, kao i implikacija ideje o unoenju plemenitog šarana s druge strane, doprineli su da je preduzeće prihvatilo ideju Zavoda izvršiti introdukciju plemenitog šarana poreklom iz Izraela. Godine 1964. Zavod za ribarstvo u saradnji sa preduze-

ćem izvršio je introdukciju matičnih riba iz Izraela i smestio ih u mrestilište u Dojranu u kojem je 1965. godine otpočeto sa proizvodnjom mlada i nasadivanjem jezera ovim sojem šarana. Godine 1968., sagledavajući velike prednosti i uspehe ovog rada, preduzeće je pristupilo odgoju mlada u akumulacijama u blizini Dojranskog jezera do starost od dvatri meseca i poribljavanjem jezera ovim otpornijim i životnosposobnijim mladom. Svakako, ni rezultati nisu izostali. Šarani teški od po 10 kg izraelskog soja, a ti se lako poznaju po obliku tela, već su ulovljeni u jezeru, a ovi šarani su bili stari svega 2+ i 3+ godina.

Pokraj ovih napora za repopulaciju riba u jezeru, preduzeće je pristupilo i postavljanju veštačkih plovećih gnezda u jezeru, napravljenih od grana od kleka, za olakšanje i stvaranje boljih i širih mogućnosti za mrest crvenoperki. Za crvenoperku, kao osnovnu ribu jezera, preduzeće vrši i čuvanje nekoliko ograđenih mesta u jezeru, koja služe kao zimsko lovišta i sabirališta za crvenoperku i na taj način zaštićuju veliki deo nezodrelih riba kao mladih matičnih riba za mrest.

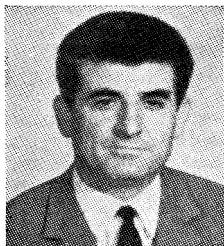
Na programu usavršavanja ribolovne tehnike, preduzeće je takođe postiglo zavidne rezultate. Nekadašnji, daleko poznati način ribolova, koji se na ovom jezeru obavlja još od vremena pre naše ere, ribolov pomoću ptica, modernizovan je i usavršen, uvođenjem elektro-ribolova. Ovim je znatno ubrzan, skraćen i pojednjen proces proizvodnje riba, odnosno izlovljavanja ograđenih riba. Pored ovog, bio je uveden i mehaniziran ribolov povlačnim mrežama »traulom« (koča), koji je kasnije odlukom Jugoslavensko-grčke komisije za ribarstvo obustavljen. Na ovom programu postoje široke mogućnosti primene dostignuća u svetu. Međutim, egzistirajući problem nezaposlenosti ograničava preduzeće da vrši bilo kakve akcije u ovom smislu.

Uvođenjem bolje organizacije rada i korišćenje sredstava proizvodnje preduzeće je postiglo znatne uspehe na povećanju produktivnosti rada. Tako u proteklom periodu, preduzeće je usjelo da smanji broj ribara od 120 na 80, ne smanjujući pri tome obim proizvodnje. A boljim i ekonomičnijim korišćenjem sredstava proizvodnje, smanjeni su troškovi proizvodnje, tako npr., od preko 30 ograda za zimski ribolov koliko ih je bilo 1957. godine, u 1968. godini njihov broj je opao na oko 10, bez da se zato smanjio obim proizvodnje. Slično je i sa nekim drugim načinima i sredstvima za ribolov.

Posebna pažnja u prošlosti pa i sada posvećuje se problemu prerade i prodaje ribe, tj. unapređenja prometa sa ribom. Za ovu svrhu preduzeće je izgradilo jednu manju radionicu za preradu ribe i otpočelo sa preradom slatkododne ribe, koje je vršeno sa dobrim uspehom. Kasnije je u ovom pogonu preduzeće vršilo preradu i morske ribe iz naše zemlje ili uvezene iz inozemstva. Proširujući svoju delatnost, preduzeće je izradilo poseban program usavršavanja prometa. Tako od nekadašnjih samo dve-tri stalne prodavnice riba u Strumici, Dojranu, i Skopju, sada ima svoje prodavnice skoro u svim većim mestima Makedonije, u kojim prodavnicama, ribe iz Dojranskog jezera, vrši prodaju i plasiranje riba iz naših ribnjaka, pa i morske ribe iz uvoza. Za ovu svrhu preduzeće je izradilo i novi program rekonstrukcije i proširenja kapaciteta sadašnje hladnjače, podnoseći zahtev na novi kapacitet od 60 tona zaleđene ribe, radi kontinuiranog snabdevanja tržišta svežom ribom, kao i uskladištenja viškova sopstvene proizvodnje u vreme špičeva ulova na jezeru, koji se redovno pojavljuju s obzirom na sezonski karakter ribolova.

Treba napomenuti još jednu činjenicu. Godine 1957. u preduzeću je, pored ribara, bilo 16 radnika sa nižom školskom spremom, u upravi preduzeća bez ijednog sa srednjom ili visokom obrazobom. Danas je struktura znatno izmenjena i umesto ranijih 16 sa nižom, danas rade 4 sa visokom obrazobom (ekonomski ili poljoprivredni fakultet) i 2 sa sred-

njom školskom spremom. Ova kvalitetna izmena strukture kadrova svakako će biti garancija za dalje uspehe, i to u toliko pre, što ova organizacija prerašta u jednu od najvećih i najrazvijenih ribarskih organizacija u Makedoniji.

Logično je, da za sve ovo treba u prvom redu odati puno priznanje celom radnom kolektivu, ali u svakom slučaju i u prvom redu direktoru Tomi Arizanovu, koji je svojom umešnošću, širokim poznavanjem problematike jezera i ribarstva, te politički pravilnim prilazanjem problemima, kao i njihovom rešavanju, doprineo da Zadržno preduzeće za lov, preradu i promet ribe »Dojransko jezero« iz Novog Dojrana bude poznato ne samo u granicama Makedonije, već i u celoj našoj zemlji, pa i u nekim drugim zemljama, u koje je vršen izvoz rakova i predačevina riba.

K. Apostolski